

Olszewski, Eugeniusz

"Feliks Stanisławowicz Jasiński - Oczerk
żiźni i nauczno-inżynierrnoj
diejatielnosti - K stoletiju so dnia
roźdienija", A. N. Mitinski, Moskwa
1957 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 4/1, 213-214

1959

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jasny i przejrzysty plan, żywy i potoczny język jak też bogactwo przytoczonego materiału źródłowego pozwalają uznać niniejszą monografię za wartościową pozycję z zakresu historii geograficznej nauki.

Józef Babicz

A. N. Mitinski, *Feliks Stanisławowicz Jasiński — Oczerk żizni i nauczno-inżyniernej diejatielnosti — K stoletiju so dnia roždienija*. Gosudarstwiennoje izdatielstwo techniko-teorietyczeskoj litieratury. Moskwa 1957, s. 220.

Przed dwoma laty, we wrześniu 1956 r., obchodziliśmy stulecie urodzin znakomitego przedstawiciela nauki polskiej i rosyjskiej, twórcy współczesnych metod obliczania konstrukcji narażonych na wyboczenie, profesora Instytutu Inżynierów Komunikacji w Petersburgu, Feliksa Jasińskiego¹. Pod egidą Polskiej Akademii Nauk przygotowane jest obecnie trzytomowe wydanie dzieł Jasińskiego. Będzie ono poprzedzone wstępem biograficznym i obejmie zarówno podstawową pracę Jasińskiego „Badania nad sztywnością prętów ścisłowych“, która ukazała się w latach 1894—1895 niemal jednocześnie w językach francuskim, rosyjskim i polskim, jak i przekłady na nasz język innych prac.

Pamięć o Jasińskim żywa jest również w Związku Radzieckim. Kilka lat temu w ramach serii wydawniczej „Biblioteka Nauki Rosyjskiej“ ukazał się wybór pism Jasińskiego². Wydaniu temu towarzyszył obszerny szkic biograficzny pióra A. N. Mitinskiego. Zmarły w roku 1957 autor tego szkicu i zarazem redaktor tomu, profesor Instytutu Inżynierów Transportu Kolejowego w Petersburgu, spadkobierca dawnego Instytutu Inżynierów Komunikacji, był synem N. N. Mitinskiego, asystenta Jasińskiego w tej uczelni i późniejszego jej profesora, redaktora wydania zbiorowego pism Jasińskiego, które ukazało się w latach 1902—1904, a więc niedługo po śmierci autora.

Z okazji setnej rocznicy Jasińskiego ukazało się w roku 1957 odrębne uzupełnione wydanie szkicu Mitinskiego.

Praca ta oparta jest zarówno o bogate materiały archiwalne zachowane w Leningradzie jak i o wspomnienia żyjących jeszcze uczniów uczonego. Zawiera ona bibliografię Jasińskiego oraz analizę jego działalności inżynierskiej, pedagogicznej i naukowej. Autor omawia kolejno lata studiów Jasińskiego, pracę na kolei Petersbursko-Warszawskiej i Petersbursko-Moskiewskiej, pracę na wyższych uczelniach, działalność społeczną w stowarzyszeniach inżynierskich, działalność w Radzie Naukowej Ministerstwa Komunikacji. Osobny rozdział poświęcony jest wypowiedziom o Jasińskim. Uwzględnione tu są zarówno artykuły pośmiertne i charakterystyki drukowane (np. zawarta w książce S. Timoszenki *Historia wytrzymałości materiałów*) jak i wypowiedzi żyjących dziś lub niedawno zmarłych uczniów uczonego.

¹ Por. artykuł W. Wierzbickiego *Wkład Feliksa Jasińskiego do nauki światowej* w nr 3/1956 „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki“ oraz notatkę *Stulecie urodzin Feliksa Jasińskiego* tamże w nr 1/1957.

² F. S. Jasiński *Izbrannije raboty po ustojczivosti szatyh strierzniej s priloženijem oczerka A. N. Mitinskiego „O žizni i nauczno-inżyniernej diejatielnosti F. S. Jasińskiego“*. Gosudarstwiennoje izdatielstwo techniko-teorietyczeskoj litieratury, Moskwa-Leningrad 1952, s. 427.

Druga połowa książki poświęcona jest dorobkowi naukowemu Jasińskiego. Autor omawia tu kolejno poszczególne prace uczonego, grupując je tematycznie, przy czym najwięcej miejsca poświęcono pracom podstawowym — dotyczącym wyoboczenia.

Książka zakończona jest starannie przygotowaną bibliografią prac Jasińskiego oraz wykazem dotyczących go materiałów archiwalnych i drukowanych. W wykazie uwzględnione są również ostatnie prace polskie zawarte m.in. w poświęconym Jasińskiemu specjalnym rocznicowym numerze „Archiwum Mechaniki Stosowanej“ (nr 3/1956). Materiały te, a w szczególności niektóre fakty podane w artykule syna uczonego, Stefana Jasińskiego, zostały wykorzystane również w treści pracy.

Warunki polityczne i gospodarcze sprawiły w wieku ubiegłym, że działalność naukowa i techniczna wielu najwybitniejszych naszych uczonych i inżynierów przebiegała poza krajem, w szczególności wielu Polaków pracowało w Rosji. W r. 1872, gdy Jasiński wstępował do Instytutu Inżynierów Komunikacji w Petersburgu, wśród przyjętych na studia znajdowało się 40% Polaków. Pracowali oni później w znacznej części w kolejniectwie rosyjskim, a grono nauczające Instytutu liczyło w końcu wieku oprócz Jasińskiego kilku jeszcze profesorów i asystentów Polaków lub przynajmniej polskiego pochodzenia.

Jałowe byłyby spory, czy nauka i technika polska czy też rosyjska ma chlubić się dorobkiem tych pracujących w Rosji Polaków. Pomimo ucisku carskiego znajdowali oni wśród kolegów rosyjskich dobre warunki działalności. Jeżeli Jasiński miał przeciwników w Instytucie, to linie podziału nie przebiegały według narodowości — do przeciwników tych zaliczał się np. Polak, Stanisław Kunicki, późniejszy profesor Politechniki Warszawskiej.

Niektórzy z pracujących w Rosji Polaków zatracali związki z polskością. Nie należał do nich Jasiński, czego dowodem jest zarówno publikacja kilku prac w naszym języku jak i ostatnia wola, by pochowano go w Warszawie. Nie może to być powodem do zaprzeczenia faktu, że wniósł on znakomity wkład do nauki i techniki rosyjskiej, tak jak ten ostatni fakt nie może być powodem do przemilczania polskiej narodowości uczonego.

Postacie takie jak Jasiński, jak Cieńkowski, jak wielu innych, nie powinny stawać się przedmiotem jałowych sporów o zabarwieniu nacjonalistycznym, powinny one — przeciwnie — dokumentować tradycje współpracy i przyjaźni polsko-rosyjskiej, która nie zamierała nawet w czasach największego ucisku. Że w tym właśnie duchu napisana jest książka A. N. Mitinskiego, stanowi ważną jej zaletę dla polskiego — a można sądzić, że i dla radzieckiego — czytelnika.

Eugeniusz Olszewski

L. Schmid, E. Rozsivalova: *Pražské lékařské disertace*, „Acta Universitatis Carolinae 1957“: — Praga 1957, s. 144.

Wielkowie doświadczenia spowodowały pewną deprecjację tez doktorskich. Jedynie tylko w wyjątkowych wypadkach jakieś wybitniejsze osiągnięcia naukowe zostały utrwalone w tych rozprawach, pozwalających młodemu adeptowi ubiegać się o tytuł naukowy. Niewątpliwie prace doktorskie wychodzące